

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

De Niet-Begeleide
Minderjarige Vluchteling
(= NBMV) en
gezinshereniging

Het kan ook anders

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

Inhoudstafel

Voorwoord	3
Gezinshereniging, de procedure	5
Wie zijn deze jongeren?	5
Populatie en steekproef	5
Hoe een gezinshereniging opstarten (via Tracing)?	7
De effectieve visumaanvraag	7
En wat nadien?	8
De ervaring van de actoren	11
De voogden	12
Caseworkers	13
Begeleiders	14
Niet-begeleide minderjarigen	14
Waar loopt het moeilijk?	15
Bureaucratie, administratie en financiën	15
Meerderjarigheid	17
Wachten, stresserend	18
Mandaat van de hulpverlener	20
Het gezin is herenigd: een succes?	21
Hoe kan het beter?	22
Adviezen DVZ en BuZa	22
Afghanistan	22
Deadline op 18 jaar	23
Ondersteuning in het buitenland	23
Corruptie	23

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

Broers en zussen	23
Info verschaffen aan voogden en hen beschouwen als directe belanghebbenden	24
Het elimineren van tussenstappen	24
Aanbevelingen voogden	24
Aftoetsen	24
Motiveer	24
Ondersteuning.....	25
Coördineer	25
Luister	25
Geloof	25
Geld.....	25
Tracing, een toekomstperspectief?.....	26
Interview	26
Opvolging	26
Stap voor stap	26
En dan dit nog.....	26
Nazorg	26
Financiële ondersteuning van de jongeren	27
Psychologische ondersteuning van de jongere	27
Duidelijkheid scheppen.....	27
Nawoord.....	28
Literatuurlijst.....	29

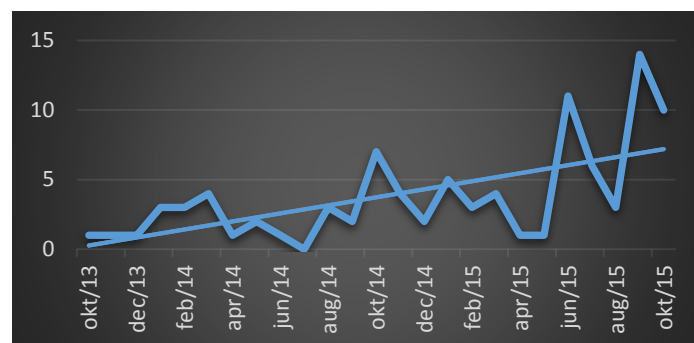
Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

Voorwoord

Dit rapport maakt deel uit van het project rond de opstart en opvolging van een gezinshereniging en heeft tot doel om de moeilijkheden die Niet-Begeleide Minderjarige Vluchtelingen (= NBMV) hierbij ervaren aan de kaak te stellen. Het project kwam enerzijds tot stand na aanhoudende signalen van voogden en caseworkers over de moeilijkheidsgraad van deze procedure. Anderzijds bleek dat jongeren steeds vaker de weg naar onze dienst bleken te vinden. Het aantal aanvragen voor een gezinshereniging door jongeren kende een stijgende trend, weergegeven in figuur 1.

Het ideale moment om aandacht te spenderen aan de noden en zorgen van deze doelgroep.

Figuur 1 Aantal dossiers opgestart door NBMV's

De objectieven en activiteiten die in het kader van het project werden opgesteld, beoogden zorg op maat (met als indirect gevolg een reductie van het stressniveau van de jongere door het vereenvoudigen van de procedure en het verduidelijken van de informatie).

De activiteiten:

- Alle lopende dossiers van NBMV's werden driemaandelijks geüpdatet.
- De onmiddellijke betrokkenen werden geïnterviewd over hun ervaringen met de procedure.
- Alle dossiers van NBMV's (vanaf oktober 2013 tot oktober 2015) werden verwerkt in eenvoudige statistieken, die de huidige situatie becijferen.
- Er werden enkele adviezen en aanbevelingsbrieven geformuleerd gericht aan voogden, Dienst Voogdij, Dienst Vreemdelingenzaken en Buitenlandse Zaken.
- Er werd een invulboekje ontwikkeld op maat van de jongeren, waarin de procedure uitgelegd wordt aan de hand van eenvoudige taal en afbeeldingen.
- Tot slot werd alle inhoudelijke informatie gebundeld in dit rapport.

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

Alle informatie werd verzameld door Tracing van het Rode Kruis-Vlaanderen. Er werd kwalitatief onderzoek verricht aan de hand van een semigestructureerd interview. De kwantitatieve data, waarover Tracing beschikt, werd omgezet in enkele grafieken op basis van eenvoudige beschrijvende statistiek. Deze grafieken dienen de complexiteit van de individuele dossiers te kaderen binnen een breder plaatje, terwijl de interviews meer inhoudelijke informatie verschaffen. Er werden in totaal 93 dossier opgenomen in het onderzoek. 36 dossiers kwamen in aanmerking voor een interview, 27 dossiers namen effectief deel nadat er met hen contact werd opgenomen. Meer bepaald gaat het over 13 voogden, twee begeleiders, drie caseworkers, vier jongeren en één herenigde familie. De beschrijvende gegevens werden in rekening gebracht om een zo representatief mogelijk beeld te schetsen van de realiteit van deze jongeren, zowel voor als na de visumaanvraag. Bovendien zorgen deze gegevens er voor dat de betrouwbaarheid van de informatie vergroot en een generalisatie naar de populatie mogelijk is. De beoogde populatie omvat alle actoren die in de toekomst in aanraking komen met een gezinshereniging opgestart door een NBMV. Deze groep bestaat uit de jongeren zelf, de voogden en eventuele begeleiders, de caseworkers en de families die naar België wensen te komen.

Dit rapport schetst een algemeen beeld van de procedure gezinshereniging, voordat de beleving van de geïnterviewde betrokkenen aan bod komt.

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

Gezinshereniging, de procedure

Wie zijn deze jongeren?

Jongeren op de vlucht. Ze zijn met velen en uitzonderlijk kwetsbaar. Waarom: ze zijn alleen en ontbreken een degelijk sociaal en/of familiaal netwerk om op terug te vallen. Bovendien zijn ze minderjarig. De Conventie van de Rechten van het Kind benadrukt dat een Niet-Begeleide Minderjarige Vluchteling (NBMV), ongeacht zijn/haar situatie of migratiestatus, vooral een kind is dat men ook zo dient te benaderen. Een kind dat tijdelijk of permanent niet beschikt over een ondersteunend familiaal netwerk, moet beroep kunnen doen op speciale bescherming en ondersteuning. Het zijn deze kinderen, die de grens oversteken gescheiden van familie, die in een uitermate risicovolle en kwetsbare positie verkeren (UNHCR UNICEF, 2014). Naast een professionele begeleiding, heeft elke minderjarige ook nood aan betekenisvolle derden. Personen die blijven, want hulpverleners zijn er vaak slechts tijdelijk. Het recht van het kind herenigd te worden met zijn/haar familie is dan ook een fundamenteel principe. Met uitzondering van een indicatie van gevaar, is het altijd in het belang van het kind het gezin te herenigen (UNHCR UNICEF, 2014).

De groep NBMV's omvat een zeer gevarieerde waaier aan jongerenprofielen. De migratiewegen en migratiegronden kunnen behoorlijk verschillen. Sommigen zijn per boot gekomen, al dan niet mishandeld tijdens de reis. Anderen treft men aan op het grondgebied na een verblijf in de illegaliteit. Voor elk van hen dient gezocht te worden naar een duurzame oplossing, die de wet niet omschrijft maar waarvan ze enkel zegt dat ze in overeenstemming moet zijn met het belang van de minderjarige (Caritas, 2009).

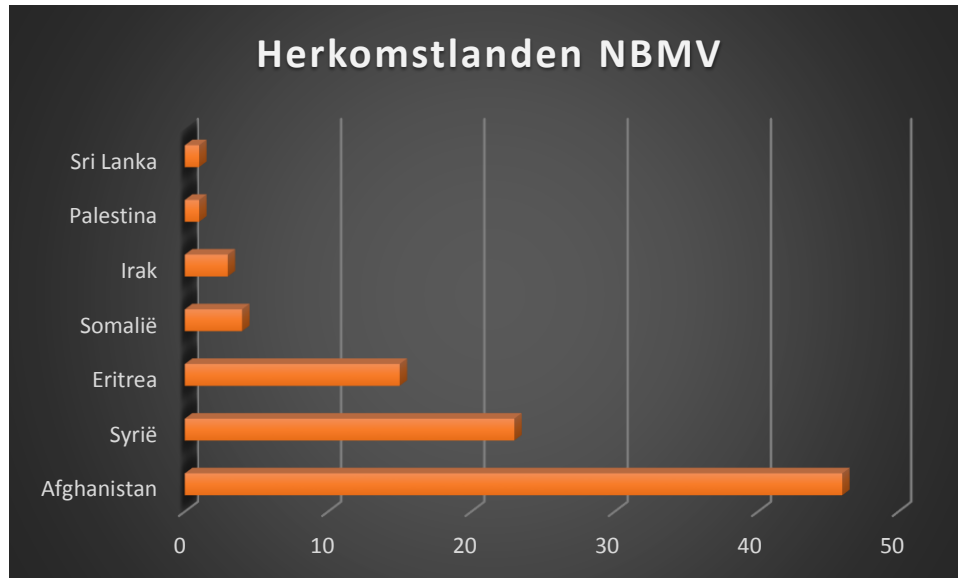
Populatie en steekproef

In dit onderzoek werden 93 dossiers opgenomen, opgestart tussen oktober 2013 en oktober 2015. De helft van deze dossiers werden opgestart door Afghaanse NBMV's. De overige dossiers werden opgestart door Syrische (23/93), Eritreese (15/93), Somalische (4/93), Iraakse (3/93), Palestijnse (1/93) en Sri Lankese (1/93) jongeren.

Rode Kruis
Vlaanderen

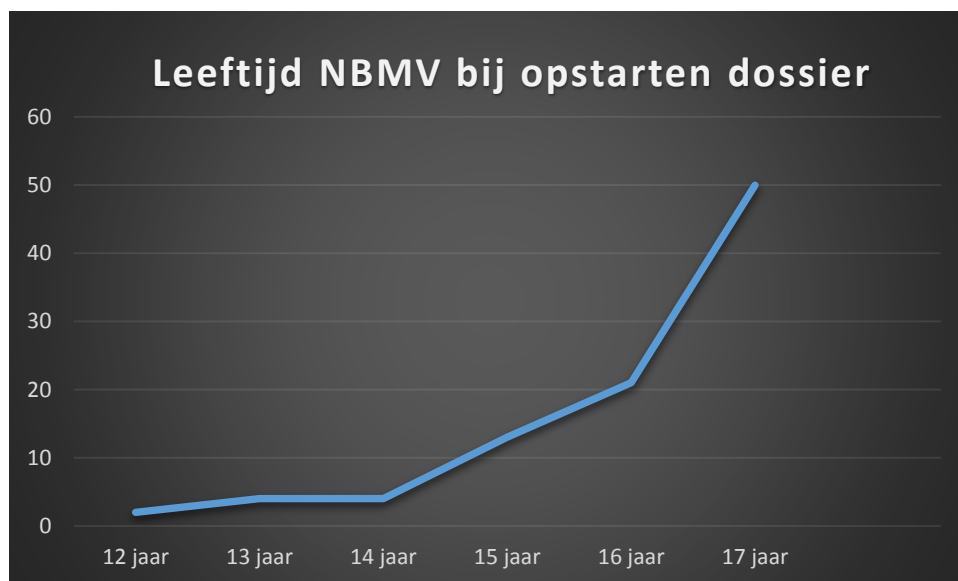
helpt
helpen

Figuur 2 Herkomstlanden NBMV

De leeftijd van de jongeren varieerde van twaalf tot zeventien jaar.

Figuur 3 geeft weer op welke leeftijd de NBMV's bij het Rode Kruis aankloppen. Het merendeel van de jongeren is zeventien jaar. Voor een hereniging van een jongere met zijn familie dient een visumaanvraag plaats te vinden voor zijn/haar achttiende verjaardag.

Figuur 3 Leeftijd NBMV bij opstarten dossier

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

Hoe een gezinshereniging opstarten (via Tracing)?

Een minderjarige, erkend als vluchteling of het statuut van subsidiair beschermd krijgt, opent het recht op gezinshereniging met zijn ouders. Volgens de Raad voor Vreemdelingen moet het kind minderjarig zijn op het moment van de aanvraag (Vreemd, 2014).

De familie zal vervolgens een visumaanvraag moeten indienen via de bevoegde Belgische ambassade. Zo'n aanvraag is niet altijd even eenvoudig en meestal gaan er een heleboel stappen aan vooraf. Vaak is het de voogd die de jongere laat kennismaken met de procedure gezinshereniging, maar het gebeurt steeds vaker dat jongeren zelf reeds weet hebben van het bestaan ervan. Een eerste concrete stap is het maken van een afspraak bij het Rode Kruis. Tijdens zo'n afspraak luistert men naar het verhaal van de jongere en geeft men alle nodige informatie over de procedure mee. Nadien maakt men een dossier aan voor verdere opvolging. De voogd kan vervolgens, samen met de jongere, bij de familie aftoetsen of de procedure haalbaar is. Zo bekijkt men of de familie beschikt over voldoende financiële middelen en/of men zich kan verplaatsen (naar het buitenland). Normaliter gaat men van start als de familie een positief antwoord kan geven op voorgaande bekommernissen.

De jongere zelf moet en kan in principe geen grote werken verrichten. Het is de familie die het moet waarmaken: papieren verzamelen, reizen ondernemen, afspraken maken, contacten leggen, enzovoort. De rol van de jongere bestaat erin zijn familie de juiste informatie te verschaffen, hen te begeleiden, hen te informeren over en doorheen de hele procedure. Ook al moet de jongere zelf niets doen, de kans bestaat dat hij/zij verantwoordelijk wordt gesteld voor de gang van zaken. Het is niet ongebruikelijk dat de familie (die zich er niet altijd van bewust is hoe het er hieraan toe gaat) de verwachting koestert dat de jongere in België het grootste deel van de kosten dekt.

De effectieve visumaanvraag

Het verzamelen van de nodige documenten en het ondernemen van de nodige verplaatsingen is meestal een werk van lange adem, waarbij de voogd, Tracing en de jongere regelmatig met elkaar in contact staan. Contact met Tracing vindt voornamelijk plaats op vraag van de jongere of zijn/haar entourage.

Soms zijn er ook andere betrokkene personen, zoals andere familieleden, vrienden, begeleiders of advocaten. Wanneer één van de actoren vragen heeft of problemen ondervindt tijdens de procedure, is het mogelijk om Tracing te contacteren. Zij zullen proberen een antwoord te formuleren op alle vragen en een oplossing zoeken voor praktische beslommingen met betrekking tot de procedure (nl. vragen omtrent het financiële aspect, problemen op ambassades, informatie over het verloop van de procedure, enzovoort).

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

En wat nadien?

Na het indienen van de visumaanvraag is er een wachtermijn van enkele maanden. Afhankelijk van het dossier en enkele omgevingsfactoren, kan deze termijn variëren van één tot zes maand. De kans bestaat dat men deze termijn in de toekomst zal verlengen. Binnen deze termijn neemt Dienst Vreemdelingenzaken normaliter een beslissing. Tijdens deze wachttijd kan de jongere op de hoogte blijven van de vorderingen in zijn dossier. Op de site van buitenlandse zaken kunnen jongeren aan de hand van de visumnummers – die hun familie ontving na het indienen van een visumaanvraag – nagaan wanneer hun dossier werd ingediend door de familie, wanneer het dossier ontvankelijk werd verklaard en wanneer het werd overgemaakt aan de dienst vreemdelingenzaken in België. Ook wanneer er een beslissing valt, kan men hiervan notie nemen via deze website.

Wachten is het sleutelbegrip doorheen de hele procedure. Jongeren verzetten naar hun gevoel soms hemel en aarde om iets gedaan te krijgen en willen resultaten zien. Die laten echter vaak maanden op zich wachten. Jongeren ervaren dit als frustrerend. Sommige jongeren verliezen hun motivatie en doorzettingsvermogen.

“Het wachten duurt lang. Je wacht op het antwoord, ja, en je krijgt geen antwoord. Je weet niets he. Dat is lastig. Ik moet altijd wachten. Wachten is het altijd een beetje. Wachten is het probleem. Het moeilijk. Nu, straks, morgen. Altijd wij denken over morgen. Misschien... misschien positief, misschien negatief... Ik ben niet met andere dingen bezig.” – Afghaanse jongen (18)

Het indienen van een visumaanvraag betekent niet dat er automatisch een visum volgt. België kan beslissen om de familie een visum te geven. In dit geval kan de familie ongestoord naar België reizen en kan er na aankomst gesproken worden van een gelukke gezinshereniging. Maar het zijn slechts enkelingen van wie de familie onmiddellijk een visum bekomen. Zelden is de visumaanvraag volledig. De vluchtelingenstatus van sommige jongeren impliceert een bepaald gevaar. Een gevaar dat er voor kan zorgen, dat niet alle nodige documenten verzameld kunnen worden. Een gevolg daarvan is dat een DNA-test soms eerder regel, dan uitzondering is. Vooral bij Afghaanse jongeren, van wie de documenten zelden een familieband kunnen bewijzen tussen de moeder en de zoon¹. Die DNA-test vraagt extra middelen en extra tijd van de jongere en zijn familie. Net zoals de beslissing, die stelt dat het visum afgeleverd kan worden op voorlegging van bijkomende stukken. Het verzamelen ervan vraagt eveneens tijd en geld. De termijn van de procedure is dus niet beperkt tot de wachttijd tussen hun aanvraag en de beslissing.

¹ Op Afghaanse geboorteaktes (de Taskira) wordt enkel de naam van de vader vermeld, niet die van de moeder. Om de band tussen moeder en zoon te bewijzen kan er beroep gedaan worden op de huwelijksakte van de vader (die wel vermeld staat op de geboorteakte) en de moeder. Het kan echter zijn dat de ouders enkel een traditioneel huwelijk kenden en er bijgevolg geen officiële huwelijksakte voorgelegd kan worden.

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

Hieronder vindt u enkele grafieken, die de meest courante beslissingen en situaties weergeven.

Figuur 4 Beslissing visumaanvraag NBMV (oktober 2013 – oktober 2015)

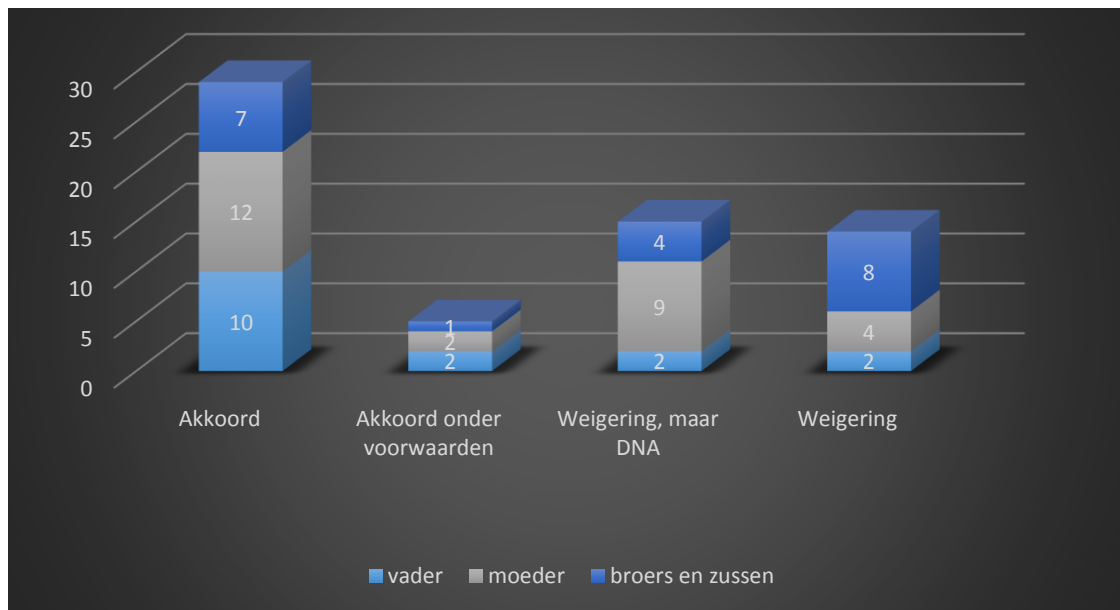
Figuur 4 geeft de verschillende beslissingen weer tussen oktober 2013 en oktober 2015. Het gaat hier telkens om de eerste beslissing, die wordt genomen in een dossier. Jongeren die een DNA-test ondergingen worden in deze categorie gecategoriseerd als 'weigering, maar DNA', ook al kregen ze na een positieve DNA-test een akkoord.

Bovenstaande grafiek zou echter onterecht het idee kunnen wekken, dat de helft van de jongeren een onmiddellijk akkoord bekommt. Deze grafiek toont enkel de beslissingen in de gezinsherenigingsdossiers, nl. de dossiers van de ouders. Broers en zussen zijn hier niet in opgenomen. Strikt gezien heeft een jongere immers geen recht om broers en zussen naar België over te brengen. Ze openen enkel het recht op een gezinshereniging met hun ouders. De ouders openen op hun beurt – na het indienen van een eigen asielaanvraag of na een langer verblijf in België – het recht op een gezinshereniging met hun minderjarige kinderen. Om de familie niet onnodig op te splitsen, kunnen de minderjarige broers en zussen gelijktijdig een humanitair visum aanvragen. De procedure is specifiek voor deze situatie grotendeels gelijklopend, maar de wachttijden zijn dubbel zo lang. Bovendien blijkt dat de visumaanvragen van de broers en zussen vaker een negatief gevolg krijgen dan die van de ouders.

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

Figuur 5 Beslissing visumaanvraag NBMV (oktober 2013-2015)

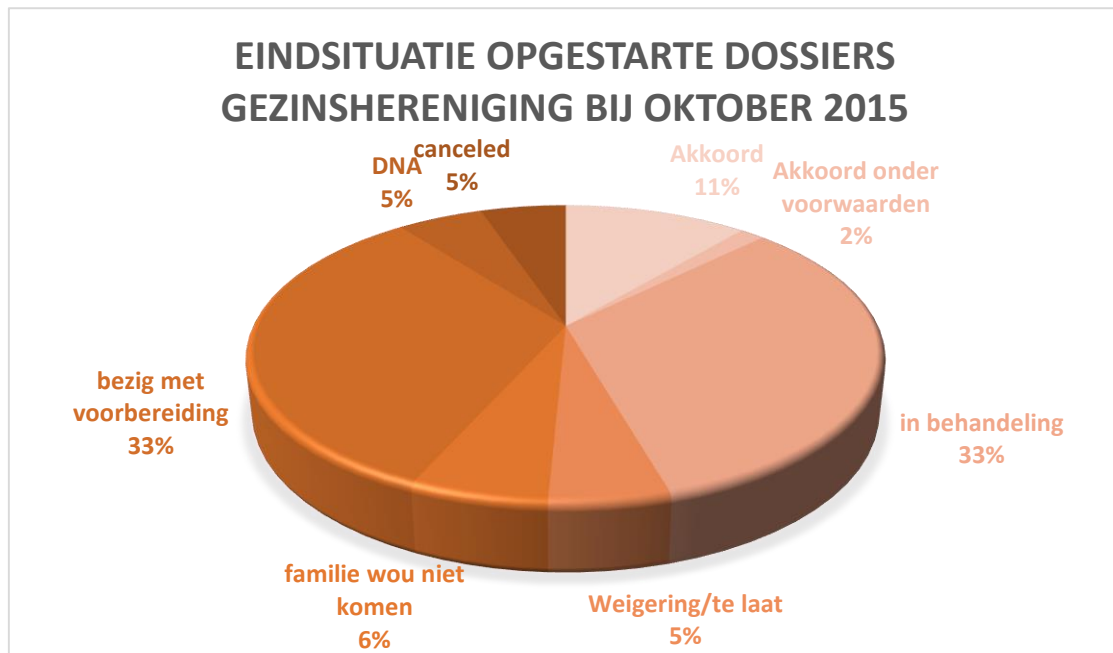
Het willen opstarten van een gezinshereniging is tot slot geen garantie, dat men uiteindelijk ook een visumaanvraag zal indienen. Hoewel een bezoek aan de ambassade voor ons niet meer dan evident is, is dat voor families in het buitenland allerm minst het geval. Het grootste deel van de NBMV's bestaat uit Afghaanse, Syrische en Eritrese jongeren. In Afghanistan, Syrië of Eritrea is er geen Belgische ambassade, waar hun familie terecht kan voor een visumaanvraag. Er zit dan niets anders op dan reizen naar het buitenland. Deze reizen zijn niet eenvoudig. De reden daarvoor kan direct gelinkt worden aan de reden waarom de jongere het land ontvluchtte in de eerste plaats. Oorlog en conflict belemmeren een veilige reis. Maar ook het niet gewoon zijn van te reizen, het ontbreken van financiële middelen en tijd, zijn belangrijke factoren die een familie kunnen belemmeren een visumaanvraag tijdig in te dienen.

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

In figuur 6 vindt u een overzicht van alle dossiers die werden opgestart tussen oktober 2013 en oktober 2015. Het gaat hier niet over de eerste beslissing, zoals in figuur 4, maar over de eindsituatie van de dossiers op 30 oktober 2015.

Figuur 6 Eindsituatie oktober 2015 (dossiers opgestart tussen oktober 2013-2015)

De ervaring van de actoren

Om het individuele verhaal achter de cijfers te kennen, nam men interviews af bij jongeren, voogden, begeleiders als caseworkers. Deze interviews wierpen niet enkel een blik op de beleving van het individu, maar gaven ook de mogelijkheid om een antwoord te geven op het 'waarom', 'hoe' en 'wat'. Waarom slagen gezinnen er niet in een visumaanvraag in te dienen en hoe komt het dat het anderen wel lukt? Wat moeten ze hiervoor doen?

Hieronder leest u hun verhalen, hun vragen, hun bemerkingen, ergernissen en hun voorstellen om zorg op maat te realiseren. Allereerst komt het aspect van de hulpverleners aan bod. Eerst vertellen de voogden het verhaal, omdat zij de grootst bereikte groep aan actoren zijn. Nadien voegt men de verhalen van de caseworkers en begeleiders toe. Vervolgens zoomt men specifiek in op de jongeren. De moeilijkheden die zij ondervinden, belicht men vanuit alle perspectieven, om een zo genuanceerd en representatief mogelijk verhaal te vertellen.

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

De voogden

Er namen dertien individuele voogden deel aan het onderzoek. Allen samen spraken zij over 27 dossiers. Het profiel van de voogden liep sterk uiteen. Er namen zowel zelfstandige voogden als voogden in dienstverband aan deel. Hierdoor is het aantal dossiers en het aantal jaren ervaring onderling sterk verschillend. De jongste voogd had twee jaar ervaring, de meest ervaren voogd tien jaar. Gemiddeld hadden de voogden een vijftal jaar ervaring en hadden zij een elftal jongeren begeleid.

Een eerste opmerkelijke bevinding bleek de verwarring omtrent het takenpakket van de voogd. Doorheen de interviews bleek dat voogden hun rol soms zeer uiteenlopend invullen. Voogden waren het unaniem eens dat het hun taak is om de NBMV te informeren. Indien de jongere dit wenst kan de voogd een procedure tot gezinshereniging opstarten. Over hun taak in het verdere verloop van de procedure was men het minder eensgezind.

Voogden gaven zelf aan dat hun taak met betrekking tot een gezinshereniging te vaag is omschreven. Die ambigue en vage taakomschrijving zorgt er volgens hen voor dat heel wat opdrachten naar hen worden toegeschoven, die hen eigenlijk niet toebehoren. Voogden zeiden het moeilijk te vinden om te weten welke taken nu echt behoren tot hun verantwoordelijkheden. Ze gaven aan dat het voor hen geen evidentie is om grenzen te stellen, om zelf te beslissen welke taken ze wel en niet opnemen, omdat andere hulpverleners het vaak anders zien. Zo namen ze vaak de psychologische begeleiding en ondersteuning van de jongere op zich, zonder dit als een van hun taken te zien. De reden waarom ze deze taken uiteindelijk toch opnamen, was het ontbreken van bevoegde derden. Sommige voogden zagen ook de procedurele begeleiding niet als hun verantwoordelijkheid. De meningen hierover waren echter verdeeld.

De wet omschrijft de taak van de voogd aan de hand van enkele bevoegdheden. Zo verwacht men van de voogd erop toe te zien, dat alle beslissingen die genomen worden in het belang zijn van het kind. Hij/zij dient ook in te staan voor de best mogelijke verzorging, huisvesting, onderwijs en gezondheidsvoorzieningen. Men verwacht van een voogd dat hij/zij de hulpverlening rond de jongere coördineert en de jongere hierin begeleidt. Daarnaast bestaat de taak van de voogd erin de jongere te begeleiden in gerechtelijke procedures, het kind te adviseren, maar ook te horen en tot slot te onderzoeken of er een mogelijkheid bestaat om de familie van het kind op te sporen en hen te herenigen.

De begeleiding van gezinshereniging kan men opdelen in drie belangrijke onderdelen: het procedurele, het psychologische en tot slot het financiële. Men verwacht van de voogd om de verschillende hulpverleners in het leven van de jongere te bundelen en te integreren. Wegens gebrek aan andere ondersteunende diensten blijkt dat de voogden, op de ondersteuning van het Rode Kruis na, zelf ondersteuning op zich nemen.

Tijdens het interview bood men de voogden de ruimte zelf alternatieven of mogelijke voorstellen te formuleren voor bovenstaande problematiek.

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

Volgende voorstellen werden geopperd:

- Tracing zou meer op de voorgrond moeten treden op vlak van procedurele begeleiding (namelijk aftoetsen of de jongere de info begrijpt en hiermee verder kan en het contact met zijn familie garanderen).
- De begeleiders van de jongere zouden de praktische ondersteuning kunnen vormgeven. De voogd zou dan enkel optreden als brugfiguur (en de verschillende hulpverleners coördineren en engageren).
- Diensten als het Centrum voor Algemeen Welzijnswerk (CAW) en Caritas zouden beschikbaar moeten zijn om een actievere rol op te nemen in het begeleiden van dossiers van NBMV. Zeker met het oog op een gelukke gezinshereniging is Caritas een interessante partner, omdat zij zowel over een dienst gezinshereniging als over een dienst begeleiding voor volwassenen beschikken.
- Het financiële aspect wordt op dit moment door niemand anders opgevangen dan de jongere zelf. Vaak proberen zij te lenen van vrienden. De jongere moet naar school en kan dus onvoldoende financiële middelen voorzien om de reis te bekostigen. Vakantie- of weekendwerk is een optie, maar voldoet niet om alle kosten te dekken. Jongeren zouden de mogelijkheid moeten krijgen een renteloze lening af te sluiten met bijkomende supervisie en begeleiding om een terugbetaling te garanderen.

De voogden kunnen enkele aspecten van de begeleiding uitbesteden, maar ze moeten centraal blijven staan als brugfiguur tussen de verschillende partijen en dienst doen als klankbord van de jongere.

Tot slot hadden voogden het moeilijk met de beperkte informatie, waarover zij beschikken met betrekking tot de gezinshereniging. Alles moet vernomen worden via de jongere zelf. Het karakter, de persoonlijkheid en de vaardigheden van de jongere spelen hierbij een belangrijke rol. Zorg op maat is dus belangrijk. Als jongeren niet op hun niveau benaderd en ondersteund worden, brengt het systeem een zekere ongelijkheid met zich mee: jongeren met beperkte vaardigheden zullen immers minder snel of minder vaak successen kennen.

Caseworkers

Drie caseworkers, die werkzaam zijn bij Tracing van het Rode Kruis-Vlaanderen, namen deel aan het onderzoek.

Bij de voogden kwam het accent te liggen op het afbakenen van hun takenpakket. De tracingmedewerkers erkenden dit probleem. Zij ervaren de ambivalente positie van de voogd als een bijkomend obstakel. Een duidelijke definiëring en omschrijving zou volgens hen al een hele stap voorwaarts zijn. Caseworkers ervaren nu grote verschillen in de aanpak die voogden hanteren. De caseworkers pleiten voor een duidelijke communicatie. Hoe zien zij hun eigen rol? Welke verwachtingen kunnen gekoesterd worden door de pupil en medewerkers van het Rode Kruis? Caseworkers hechten vooral belang aan duidelijkheid en betrouwbaarheid. Zij willen vooraf de onderlinge verwachtingen duidelijk stellen.

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

Begeleiders

Twee begeleiders namen deel aan het onderzoek, omdat zij een jongere mee hadden ondersteund in de procedure. De begeleiders namen in overleg met de voogd taken op zich. Deze samenwerking bleek telkens natuurlijk en organisch te verlopen.

Niet-begeleide minderjarigen

Het bereiken van NBMV bleek geen evidentie. In sommige gevallen was de situatie zo precair of gevoelig, dat een gesprek zelfs niet te overwegen viel. In andere gevallen hadden jongeren helemaal geen zin om te vertellen over hoe ze er niet in slaagden hun familie naar België te brengen. Jongeren, die wel een geslaagde gezinshereniging achter de rug hadden, voelden zelden de behoefte om hun verhaal te delen. Voor hen was dit een afgesloten hoofdstuk. Iets waar ze liever niet aan terugdachten.

Er namen uiteindelijk vier jongeren deel. Drie jongens en één fysiek beperkt meisje, allemaal zeventien 17 jaar bij de aanvraag. Twee van de vier families werden herenigd. Eén gezin nam deel aan het interview en belichte ook hun kant van de zaak.

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

Waar loopt het moeilijk?

Alle betrokken actoren erkennen de hoge moeilijkheidsgraad van het opstarten en doorlopen van een procedure gezinshereniging, opgestart door een NBMV. Praktische problemen alsook het psychisch welzijn van de jongere en zijn/haar familie kaartte men daarbij aan.

Alle deelnemers (caseworkers, begeleiders, voogden en NBMV) ondervonden de problemen aan den lijve. Alle gerapporteerde problemen kan men onderverdelen in vijf aspecten: het financiële, de wachttijd, het psychologische, het sociale en het toekomstperspectief van de jongere. Bij het lezen van deze bevindingen is het belangrijk in het achterhoofd te houden dat al deze aspecten met elkaar interageren. Bepaalde (context)factoren kunnen een situatie draaglijk of ondraaglijk maken, afhankelijk van de dynamiek tussen al deze factoren. Het is dus geen en-en-verhaal, maar een samengaan van factoren. Het is die complexiteit, die men moet proberen begrijpen om de moeilijkheidsgraad van een procedure gezinshereniging voor NBMV te kunnen schetsen.

“De vragen die zich aanboden tijdens de procedure zijn enorm. Het is niet evident om daar antwoorden op te vinden.” – voogd (3 jaar dienst)

“Ik ben het moe altijd te moeten strijden.” – Voogd (6 jaar dienst)

Heel wat belemmeringen, waarmee vluchtelingen te kampen krijgen, hebben een verhoogde impact voor NBMV. Het is belangrijk om hun bijkomende kwetsbaarheid mee in rekening te brengen. Doordat ze gescheiden leven van hun familie, leven ze eerder geïsoleerd en ondervinden ze vaker moeilijkheden om toegang te vinden tot voorzieningen als onderwijs, accommodatie en gezondheidszorg. Ze hebben bovendien meer kans om te lijden onder mentale problemen, sociale exclusie, pestgedrag, discriminatie en racisme (Scottisch refugee council, 2011).

Bureaucratie, administratie en financiën

De meest ervaren praktische problemen kunnen teruggebracht worden op het bureaucratisch karakter van de procedure en de bijhorende administratie. Daarnaast is er ook het financiële aspect, dat vragen en problemen met zich meebrengt. Documenten worden soms heen en weer gestuurd tussen consulaire posten, waardoor de wachttijd verlengt. Het administratieve aspect, zoals het verzamelen van de nodige documenten om een volledig dossier op te stellen, is een andere moeilijkheid. Veel niet-westerse gezinnen zijn niet vertrouwd met papierwerk. Daarbij komt vaak het gebrek aan financiële middelen. Het zijn de financiën, die het voor kinderen soms onmogelijk maken om een visumaanvraag in te dienen. Meermaals komen jongeren naar ons met de vraag voor financiële ondersteuning. Er bestaat op dit

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

moment geen dienst, die NBMV hierin ondersteunt. Een gezinshereniging wordt op die manier onrechtstreeks een privilege voor welgestelde gezinnen. Maar niet elke jongere die Europa bereikt, komt uit een welgestelde familie. Soms verkocht de familie haar laatste bezittingen om de reis van de jongere te betalen.

Wanneer een jongere in ons land aankomt, ligt de focus in het begin op het aanleren van de taal. Zonder een goede kennis van het Nederlands en/of het Frans kunnen ze immers niet verder. Vervolgens verwacht men van de jongere dat hij naar school gaat. Een voltijdse job zit er niet in, net zoals een volwaardig salaris. Zelf geld verdienen is bijgevolg geen eenvoudige taak. Toch komen de kosten van een gezinshereniging vaak op de schouders van de jongere te liggen. De familie heeft zelf niet altijd voldoende middelen, om de procedure en de vele reizen die ermee gepaard gaan te bekostigen. Families verkopen gronden en bezittingen, hopen op een positief antwoord. Het gevaar bestaat dat zij heel wat tijd en middelen investeren om uiteindelijk toch een negatieve beslissing te bekomen. Dit laatste brengt een heleboel stress teweeg bij de jongere.

“Als je geen geld hebt is het moeilijk heel moeilijk. Niemand zal mij helpen. Als het niet lukt is al mijn geld weg... Mijn familie heeft geen geld, alleen geld om te overleven.”
– Afghaanse jongen (18)

Ook de jongeren zelf gaven aan dat het voor hen zeer moeilijk is om voldoende financiële middelen te vinden. Ze proberen geld te lenen van vrienden en/of voogd. Ze zijn volledig afhankelijk van de bereidheid van mensen uit hun omgeving om geld te lenen. Ze doen weekendwerk. Eén jongere stopte zijn studies na zijn achttiende verjaardag om te gaan werken, anders kon hij de vliegtuigtickets van zijn familie niet betalen. Hij droomde ervan automecanicien te worden. Het moest wachten.

De kosten die men maakt, zijn bovendien niet altijd noodzakelijk en dat zorgt voor frustratie. De corruptie in eigen land², maar ook moeilijkheden in de FedEx of VFS kantoren worden meermaals gerapporteerd. Of het hier weldegelijk gaat over corruptie of onwetendheid, is moeilijk te achterhalen.

“Het verzamelen van de documenten ging niet snel nee... Bijvoorbeeld een papier dat één dag werk vraagt op de ambassade, daar maken ze veel problemen van. Dan moesten we extra geld betalen om het sneller te laten gaan. Dat was niet gemakkelijk. Ze nemen heel veel geld. Heel veel, ja. De papieren maken ze gratis, maar ze vragen toch geld. Dat is niet leuk.” – Afghaanse jongen (18)

² Afghanistan behoort tot één van de meest corrupte landen ter wereld. Enkel Soedan, Noord-Korea en Somalië deden het slechter in 2014 (Transparency International, 2015).

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

Meerderjarigheid

De familie van de adolescent heeft tijd tot zijn/haar achttiende verjaardag om een visum aan te vragen. De kans bestaat dus dat een jongere de procedure opstart, maar uiteindelijk achttien wordt vooraleer de familie erin slaagt een visumaanvraag in te dienen. Uit onze steekproef blijkt dat de meerderheid van de jongeren zestien of zeventien jaar is op het moment dat ze een gezinshereniging overwegen (zie figuur 3). Dit betekent dat hun termijn om een visumaanvraag in te dienen slechts zeer beperkt is.

Zeker voor jongeren uit Afghanistan (de grootste doelgroep onder de NBMV's) bleek deze termijn een probleem. Een belangrijke factor is het ontbreken van een Belgische ambassade in Kabul. Afgaanse families worden daardoor verplicht zich naar Pakistan te begeven. Alleen de reis op zich, is vaak al een groot obstakel: de route is gevaarlijk wegens de aanwezigheid van taliban in diverse grensgebieden en men heeft een visumplicht als men de grens met Pakistan wil oversteken. Bovendien moet de familie deze reis niet één, maar minstens twee keer ondernemen. Die reis vraagt niet alleen tijd, maar ook geld. Geld dat soms voorzien moet worden door de jongere hier in België (in heel wat dossiers bleek de familie de laatste bezittingen aan zijn/haar reis te hebben gespendeerd). Dat geld verzamelen of inzamelen, kost opnieuw tijd. En zo verstrijkt de termijn van de jongere.

"Ze hebben soms het laatste bezit van de familie gekregen om hier te komen en dus moeten zij dan ook waarmaken dat hun moeder en de andere kinderen kunnen komen." – voogd (8 jaar dienst)

"Vaak hebben zij ook het laatste stukje grond verkocht om dat ene kind naar hier te krijgen, dat het meeste gevaar loopt omwille van zijn leeftijd en de taliban en dan stopt het vaak. Die mensen zien dat gewoon niet zitten, hebben dat geld niet." – voogd (5 jaar dienst)

In een onderzoek van het UNHCR en Council of Europe (2014) gaven jonge vluchtelingen aan zich zorgen te maken over het ontbreken van adequate informatie en een goede voorbereiding op de overgang van minderjarigheid naar meerderjarigheid. De meerderheid zei dat ze onvoorbereid waren op de ingrijpende gevolgen, die deze verandering met zich meebracht. De jongeren die toegaven wel op de hoogte te zijn van de consequenties van hun achttiende verjaardag, zeiden deze informatie gekregen te hebben via vrienden die zelf meerderjarig waren geworden.

Een gezinshereniging is betekenisvol voor jonge asielzoekers, vluchtelingen en subsidiair beschermden. De gezinshereniging speelt een kritieke rol in de verdere ontwikkeling van het kind en zou niet mogen afspringen op het moment dat de jongere meerderjarig wordt (UNHCR & Council of Europe, 2014).

"Ik weet het niet nu. Waarom heeft die gezegd dat mijn familie naar het FedEx kantoor moest? Waarom maken zij problemen? Waarom maken zij problemen van die datum? Vroeger was ik minderjarig. Maar op vijf maand was ik achttien jaar." – Afgaanse jongen (18)

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

Een gezinshereniging is ook van belang in het faciliteren van een goede overgang van kind naar volwassene. Daarom zou het gastland de mogelijkheid moeten voorzien de procedure af te sluiten ook al is de jongere reeds meerderjarig. De procedure voor gezinshereniging zou versneld en vereenvoudigd moeten worden (UNHCR & Council of Europe, 2014).

Wachten, stresserend

'Het wachten moet korter', zeiden de jongeren. De meeste NBMV komen in België als ze bijna achttien jaar zijn, met als gevolg dat ze slechts gedurende een beperkte termijn kunnen genieten van de regelgeving voor minderjarigen. Die deadline zorgt voor de nodige stress en spanning, omdat de voorbereidingen voor een visumaanvraag vaak langer duren dan ze hadden verwacht.

Het lange wachten brengt voor hen een vorm van onzekerheid mee naar de toekomst. Omdat zij enkele maanden in het ongewisse blijven, niet wetende of hun familie al dan niet naar België zal kunnen/mogen komen,... Zeker op momenten dat ze niets om handen hebben, valt het wachten hen zwaar. Ook de voogden, begeleiders en caseworkers treden dit bij. Zij stellen dat de tijdsduur een lange periode van onzekerheid met zich meebrengt voor de jongere en de nakende deadline hen vaak dwarsboomt.

De periode tussen de visumaanvraag en de beslissing is bovendien niet enkel en alleen een periode van wachten, het is ook een periode van verandering die overbrugd moet worden. Veel gezinnen begeven zich in tussentijd in nieuwe situaties, komen misschien voor de eerste keer ooit uit hun vertrouwde dorp. Het is logisch dat de jongere zich dan voortdurend zorgen maakt over de situatie van zijn familie. 'Waar zijn ze nu?', 'Hebben ze onderdak?', 'Zijn ze veilig?'

"Het wachten duurt lang. Je wacht op antwoord, maar er is geen antwoord, je weet niet hé... Dat is lastig, altijd wachten. Wachten is een beetje het probleem, het is moeilijk. Nu, straks, morgen. Altijd denken wij over morgen. Misschien... misschien positief, misschien negatief... ik ben niet met andere dingen bezig." – Afghaanse jongen (18)

De angst om te mislukken bleek bij elke jongere een terugkerend gegeven. Doordat de achtergebleven familie vaak geen idee, geen beeld heeft van de Belgische/Europese context, is het voor hen soms moeilijk te begrijpen dat de jongere niet altijd verantwoordelijk gesteld kan worden. De verantwoordelijkheid die op de schouders van de jongere komt te liggen, is groot. Dit heeft ook gevolgen voor de relatie tussen de jongere en de ouders. Doordat de verantwoordelijkheid bij de jongere ligt, wordt het evenwicht in de ouder-kind relatie verstoord. Dit kan ernstige implicaties hebben naar de toekomst toe, maar kan zich ook uiten in het samenwerken. Zo kan het kind, omwille van zijn loyaliteit naar zijn ouders toe, weigeren een trekkende rol aan te nemen in de procedure. Terwijl dit wel echt nodig is om successen te boeken. Maar het kan ook omgekeerd: dat de ouders weigeren te erkennen dat hun zoon/dochter 'hun' rol overneemt.

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

'Zullen ze kunnen komen?', 'Wat wordt de beslissing?'. Jongeren, die een gezinshereniging opstarten, kunnen slechts aan één ding denken: het moment van de beslissing. Enkele maanden na de visumaanvraag komt die beslissing pas. Een maalmolen van diezelfde vragen overheerst elke andere gedachte gedurende enkele maanden. Zich focussen of concentreren op andere taken wordt moeilijk, zij het niet onmogelijk. Gevoelens van onmacht en frustratie kenmerken de procedure voor de jongere hier in België. De jongere kan soms niets anders dan machteloos toekijken hoe zijn familie de aanvraag probeert in te dienen. Het is voor veel families niet evident om alles georganiseerd te krijgen. Vaak dient men een aanvraag uiteindelijk zo dicht tegen de deadline in, dat het een enorme stress teweegbrengt bij de jongere.

"Ik was soms wel triestig. Ik had veel zorgen, zeker. Ik had veel stress. En bang. Bang dat het niet zou lukken. Dat we misschien een beetje te laat zouden zijn. Want ik was bijna achttien jaar en iedereen zei dat het te moeilijk ging zijn voor mij. En ik studeerde nog..." – Afghaanse jongen (18)

Tot slot was er een jongere, die aangaf het lastig te hebben met het feit dat iedereen de procedure tot gezinshereniging bleef afraden. Hij werd er moedeloos van en gaf aan zich onbegrepen te voelen. Enkele voogden erkenden dit, maar stelden dan weer dat het noodzakelijk is om een realistisch beeld te schetsen. Het opstarten van een procedure heeft veel gevolgen voor de toekomst, die bij een negatieve beslissing zeer hard kunnen zijn.

"Ik was soms wel triestig. Ik had veel zorgen, zeker. Ik had veel stress. En Bang. Bang dat het niet zou lukken. Dat we misschien een beetje te laat zouden zijn. Want ik was bijna achttien jaar en iedereen zei dat het te moeilijk ging zijn voor mij. (...) Maar ik heb nooit willen opgeven. Ik wou echt dat mijn familie kwam." – Afghaanse jongen (18)

We kunnen stellen dat de jongeren die een gezinshereniging opstarten meestal op een moment in hun leven zitten waarop alles tegelijk gebeurt. Ze worden vaak bijna achttien jaar, volwassen, met de nodige gevolgen: een nieuwe omgeving, minder ondersteuning, de nood om volledig op eigen benen te staan in een land waarvan ze de taal nog niet helemaal onder de knie hebben en waarvan ze de waarden en normen nog volop aan het ontdekken zijn. Het is met andere woorden een moment waarop er van hen verwacht wordt zich een toekomst aan te meten en hier de nodige stappen voor te zetten: het leren van de taal, studeren, werken, geld verdienen, procedures opstarten en afronden.

De onzekerheid of hun familie wel of niet zal kunnen komen, hypothekeert hun toekomst. Ze zetten alles *on hold* omdat ze niet weten welke richting hun leven zal inslaan. Alles hangt op dat moment af van de beslissing. Een gezinshereniging is geen futiliteit. Het feit dat ze wel of niet zullen komen, vraagt een totaal andere organisatie. De pupil kan dus nog geen doorslaggevende beslissingen nemen, eenvoudigweg omdat hij nog niet weet welke beslissing de juiste is. Moet hij verder studeren om de taal goed te spreken en een goede job te vinden? Of moet hij gaan werken om zoveel mogelijk geld te verdienen om alle kosten die hij in de toekomst zal hebben te kunnen dragen?

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

Eén jongere stopte met studeren nadat zijn familie in België aankwam. Hij ging werken om zijn familie te kunnen onderhouden. Het was echter zijn droom om af te studeren als automecanicien. Hij zette deze droom aan de kant om als minderjarige de verantwoordelijkheid op te nemen te zorgen voor een gezin.

De pupil kan en durft niet vooruit kijken. De idee dat er een mogelijkheid bestaat om de ouders terug te zien, is vaak zo overweldigend dat sommige jongeren wel weten dat het fout kan lopen. De droom op een hereniging kan elke andere gedachte naar de achtergrond verdringen. Dit kan verklaren waarom jongeren niet snel vooruit zullen kijken, ze willen altijd alles stap voor stap bekijken, schuiven toekomstige problemen aan de kant en houden soms onvoldoende rekening met de consequenties van hun beslissingen op lange termijn. Veel voogden geven aan te proberen jongeren met beide voeten op de grond te houden, om hen te behoeden voor teleurstellingen. De angst dat het alsnog fout zal lopen, is groot.

Mandaat van de hulpverlener

Eerder werd al aangehaald dat het begrip NBMV een zeer gevarieerde waaier aan jongerenprofielen dekt. De migratiewegen en migratiegronden van deze jongeren kunnen behoorlijk verschillen. Voor elk van hen moet gezocht worden naar een duurzame oplossing, die de wet niet omschrijft, maar waarvan ze enkel zegt dat ze in overeenstemming moet zijn met het belang van de minderjarige. In een door minister Dewael ondertekende ministeriële omzendbrief staan verschillende gevallen van duurzame oplossing beschreven. Over deze omzendbrief is geen enkel parlementair debat geweest en de juridische reikwijdte ervan is minstens even onzeker (caritas, 2009).

Enkele jongeren gaven aan, naast hun voogd en Tracing, geen beroep te doen op andere begeleiders. Alle aspecten van de begeleiding van de jongere in deze periode van transitie vielen dus terug op deze mensen. Eén jongere gaf aan steun te hebben gehad aan een jongen, die zich opwierp als een oudere broer. Een andere gaf aan dat één vertrouwenspersoon voor hem voldoende was. Hij had een zeer hechte relatie met zijn voogd. De vraag is of elke voogd tegemoet kan/moet komen aan deze verwachtingen.

Broers en zussen van de NBMV

Het principe 'hoger belang van het kind' staat beschreven in de Belgische Grondwet (artikel 22 bis) evenals in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (artikel 3, IVRK). Dit betekent dat bij elke beslissing het hoger belang van het kind, doorslaggevend is. Dit principe geldt ook bij gezinshereniging. Bijvoorbeeld, wanneer blijkt dat het in het hoger belang van het kind zou zijn dat andere personen – dan deze toegelaten door de wet – met hem in België komen samenleven, zouden hiervoor uitzonderingen moeten bestaan (artikelen 9 en 13 van Wet 15 december 1980 - humanitair visum). Deze uitzondering kan bijvoorbeeld toegepast worden op visumaanvragen voor minderjarige broers en zussen, de wettelijke voogd of andere leden van de familie (Vreemd, 2014).

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

Wanneer men de redenering volgt dat het aanvaarden van humanitaire visa in het kader van een gezinshereniging zou leiden tot meer asielaanvragen van NBMV, zou men verwachten dat landen die dergelijke regelgeving hanteren een hoger aantal asielaanvragen verkrijgen. In realiteit is het omgekeerde waar: het aantal asielaanvragen in dergelijke landen (in 2008 en 2009) is lager. Dit suggereert dat er geen betekenisvolle correlatie bestaat tussen het aantal asielaanvragen en de regelgeving rond gezinshereniging voor NBMV's (Scottish refugee council, 2011).

Een NBMV zou zo snel mogelijk herenigd moeten worden met zijn ouders, maar ook met de minderjarige broers en zussen. Aangezien elk kind nood heeft aan een stabiele gezinssituatie, zou een mogelijke gezinshereniging gezien moeten worden als een urgent gegeven. Elke niet te verantwoorden vertraging zou gerapporteerd moeten worden (UNHCR, 1983).

Het gezin is herenigd: een succes?

Wanneer de ouders (met eventueel minderjarige broers en zussen) van de NBMV toekomen in België, zou men logischerwijs kunnen spreken van een gelukke gezinshereniging. De familie is immers weer bijeen. Over een succes kan er dan echter nog niet gesproken worden, want het gezin staat dan voor een heleboel nieuwe uitdagingen: het leren van de taal, het zoeken van een job, zich leren handhaven in een samenleving met andere waarden en normen, een andere culturele geschiedenis. Bovendien ligt de realiteit soms ver van de verwachtingen, die het gezin koesterde.

Wanneer de procedure positief wordt afgerond en de familie zich in België bij de jongere kan voegen, lijkt de taak van de voogd erop te zitten. De jongere is dan niet meer alleen. Maar het blijkt dat de jongere ook op dit moment nog heel wat ondersteuning nodig heeft. De familie komt toe, zonder te weten hoe de zaken hier draaien. Met als gevolg dat de jongere nog steeds een grote verantwoordelijkheid toegeschoven krijgt. De jongere wordt de schakel tussen de familie en de buitenwereld, moet zijn familie wegwijs maken in het leven van alledag en bovendien: moet zorgen dat er op één of andere manier voldoende middelen zijn om de familie op de been te houden. Voogden worden aangewend om de eerste weken mee op te vangen. Een taak, die hen eigenlijk niet toebehoort, maar die velen wel als noodzakelijk achten.

De NBMV gaven aan geen nazorg te kennen. Als zij problemen ervoeren, gingen zij daarmee of naar hun voogd of naar hun advocaat. Die problemen konden praktisch of procedureel van aard zijn, maar het kon evengoed gaan om psychosociale moeilijkheden of problemen in de familiestructuur.

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

Hoe kan het beter?

Men moet aandacht besteden aan de kwetsbaarheid van NBMV, maar tegelijkertijd rekening houden met de zelfredzaamheid die zij kennen. Het is en blijft een kwetsbare doelgroep en de extra ondersteuning hebben ze zeker en vast nodig, maar dient te vertrekken vanuit een *empowerend* perspectief, eerder dan vanuit een betuttelende mentaliteit.

Alle actoren bleken dezelfde opmerking te hebben omtrent hun huidige mandaten: ze zijn te vaag waardoor meerdere mensen regelmatig op eenzelfde terrein actief zijn, terwijl andere domeinen 'onontgonnen' blijven. Wanneer de toekomst van het kind wordt uitgestippeld, zouden begeleiders erop moeten toezien dat de beslissingen die genomen worden niet los van elkaar behandeld worden. De beslissingen moeten op elkaar betrokken worden vanuit een gedeelde visie met het kind. Met dit in het achterhoofd, is het belangrijk dat alle mogelijke informatie van bij het begin op tafel ligt, zodat er een consistent toekomstbeeld kan opgebouwd worden (UNHCR UNICEF, 2014).

Het uitschrijven en verduidelijken van de mandaten met betrekking tot de begeleiding van een gezinshereniging, is een actiepunt dat meegenomen kan worden in de toekomst. Daarnaast formuleerden alle participanten nog een heleboel andere voorstellen. Hieronder vindt u hen terug, gericht aan de bevoegde instanties.

Adviezen DVZ en BuZa

Afghanistan

Voor jongeren uit Afghanistan is de opdracht tot een gezinshereniging zwaar. Doordat hun familie niet één, maar minstens twee keer naar een ander land moet reizen is niet enkel en alleen de druk hoger door het gebrek aan tijd, de familie moet ook een langere periode overbruggen en vaker reizen. Jongeren maken zich zorgen, voelen zich verantwoordelijk. Temeer door hun nakende achttiende verjaardag ervaren deze jongeren meer stress dan nodig. Deze jongeren kunnen geholpen worden door de verwachte bezoeken aan het FedEx kantoor van twee naar één bezoek te reduceren. Zo moet de familie minder (vaak gevaarlijke) reizen ondernemen, kunnen de kosten gedrukt worden en neemt de tijdsdruk af. Een andere mogelijkheid, met hetzelfde resultaat, zou kunnen zijn dat de familie de documenten die zij de eerste keer verondersteld worden in te dienen, kunnen versturen per koerier. Mochten voorgaande voorstellen niet realiseerbaar zijn, willen we ons informeren of het mogelijk is om de datum van het eerste bezoek – mits bewijs – in overweging te nemen als de datum van de visumaanvraag.

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

Deadline op 18 jaar

Heel wat jongeren starten de procedure wanneer ze de leeftijd van zeventien jaar reeds bereikt hebben. Op dat moment hebben ze vaak al een hele proceduregeschiedenis achter zich, die hen belemmerde een gezinshereniging op te starten. Plots krijgen ze te maken met deze tijdslimiet, die het hen soms onmogelijk maakt te starten. Of ze doen het toch en dreigen tijd, hoop en geld te steken in een verloren zaak. Een moeilijke evenwichtsoefening voor ons om te bepalen of we deze dossiers wel of geen kans geven. Daarom vragen wij om, wanneer een NBMV internationale bescherming krijgt, hem/haar minstens één jaar de tijd te geven om de visumaanvraag rond te krijgen. Ongeacht of de jongere gedurende dit jaar achttien jaar werd. Zo krijgen ook zeventienjarigen voldoende kans om een visumaanvraag in te dienen zonder tijdsdruk.

Ondersteuning in het buitenland

Alle partijen dringen aan op de nood aan ondersteuning ter plaatse. Heel wat families ondervinden moeilijkheden tijdens het aanvragen van een visum. Niet enkel financiële en psychologische problemen, maar ook logistieke en praktische problemen. Voor sommigen is het de eerst keer dat ze hun geboortestreek verlaten. Een – voor ons soms eenvoudig lijkende – procedurele aanvraag is voor hen niet altijd een evidente zaak. Zeker wanneer de gezinshereniging betrekking heeft op een alleenstaande moeder, al dan niet met minderjarige kinderen (wat vaak voorkomt als de gezinshereniging werd opgestart door een minderjarige). Zonder ondersteuning is het een onmogelijke opdracht voor velen. Wanneer deze families zelf niet beschikken over een netwerk in het land van herkomst is het een haast verloren zaak. In onze ogen zou een aanvraag via derden of per briefwisseling een mogelijke oplossing kunnen zijn.

Corruptie

Heel wat jongeren blijken gefrustreerd over het feit dat er voortdurend geld betaald moet worden. Zoals eerder aangehaald, vormt het financiële aspect van de procedure voor vele jongeren een probleem. De corruptie in diverse landen maakt het voor deze jongeren enkel moeilijker. Niet op de ambassades, maar wel in de VFS- en FEDEX-kantoren zouden regelmatig onethische beslissingen worden genomen. Met een som onder tafel zou je dossier bijvoorbeeld wel eens sneller op de ambassade geraken, of vice versa. De waarheid en regelmaat van deze dreigementen is moeilijk of helemaal niet te bewijzen. En ook een klacht neerleggen is niet evident. Vaak ziet men er ook gewoon tegenop om alweer een nieuwe procedure op te starten. Onze vraag luidt of er andere mogelijkheden zijn om deze problematiek aan te pakken?

Broers en zussen

De behandeltermijn van humanitaire visa en visa op basis van gezinshereniging ligt ver uiteen. Momenteel is er een wachtermijn voor humanitaire visa van twaalf maanden. Al minstens zes maand langer dan een visum op basis van gezinshereniging. De ouders en broers en zussen van de minderjarige

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

doorlopen daardoor een divers traject in tijd. Ouders krijgen soms een visum toegekend, maar willen niet vertrekken tot de beslissing voor de andere kinderen genomen wordt. Ondertussen verstrijkt de tijd én de geldigheid van het visum van de ouders. Daarom pleiten wij ervoor om de visa van één gezin opnieuw samen te behandelen.

Info verschaffen aan voogden en hen beschouwen als directe belanghebbenden

Voogden vroegen zich af of er voor hen een mogelijkheid bestaat om rechtstreekse informatie te kunnen bekomen van uw dienst. Het gaat hier voornamelijk omtrent info over de beslissing. Niet alleen voogden hebben baat aan deze informatie, ook de medewerkers van de diensten die deze procedures opvolgen. Beschikken over de juiste informatie helpt om de betrokkenen (referent in België) de juiste informatie te kunnen verstrekken. De familieleden begrijpen vaak dergelijke administratieve procedures niet en/of er stellen zich (ver)taalproblemen.

Het elimineren van tussenstappen

Daarnaast stellen wij ons de vraag in hoeverre er mogelijkheden bestaan om een visumdossier standaard in te dienen in België, zonder te moeten aantonen dat de personen die een visum willen aanvragen zich onmogelijk naar een Belgische ambassade kunnen begeven. De aanvrager in België heeft vaak een beter beeld op de procedure en begrijpt ook beter welke stappen er gezet moeten worden en waarom. Bovendien zijn de originele documenten soms al in het bezit van de persoon hier in België. Wij vragen ons af of een aanvraag in België de werklast van een dossier niet kan verlichten voor zowel de aanvrager als de betrokken diensten.

Aanbevelingen voogden

Aftoetsen

Toets altijd samen met de jongere af of de familie zeker naar België wil komen. Een deel van de jongeren, die ontvangen worden op Tracing, komt enkel uitleg vragen zonder verdere stappen te ondernemen. Het spaart veel tijd en moeite om dergelijke beslissingen eerst met de familie op te nemen. Indien de familie eerst de volledige informatie wil bekomen, is het raadzaam Tracing te contacteren.

Motiveer

Motiveer de jongere. Beroep jezelf ook op zijn zelfbeschikkingsrecht, spoor de jongere aan om zelfstandig dingen op te zoeken, dingen te vragen en actief bezig te zijn met de procedure. Het geeft de jongere het gevoel meer grip te hebben op de situatie. Hierdoor zijn ze beter op de hoogte van de ontwikkelingen in de dossiers en op het terrein en bouwen tegelijkertijd een vertrouwensrelatie met de caseworkers.

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

Ondersteuning

Leer de jongere kennismaken met diverse diensten. Diensten die kunnen instaan voor een bepaald aspect van de procedure zoals bijvoorbeeld de psychologisch begeleiding. Of een groep uit zijn eigen gemeenschap die de procedure al doorliep. Help de jongere met het uitbouwen van een netwerk. De jongeren gaven zelf aan onvoldoende psychologische bijstand te krijgen, maar hier wel nood aan te hebben. Soms lijken deze jongeren zeer zelfredzaam, waardoor we vergeten hoe kwetsbaar ze eigenlijk zijn. Ook al tonen ze ons dat niet.

Tegelijkertijd is het belangrijk het overzicht voor de jongere te bewaren en samen een plan te maken. Zo vermijdt men dat een jongere informatie gaat 'shoppen' via verschillende kanalen en er onduidelijkheid ontstaat.

Coördineer

Hou zelf goed bij waar de jongere terecht kan voor wat. Coördineer de hulpverlening die je opbouwt rond de jongere. Wees een brugfiguur en centraal aanspreekpunt tijdens de hele procedure. Verwijs door indien nodig.

Luister

Luister naar het verhaal van de jongere. Ook al heb je niet onmiddellijk een oplossing. Erken dat het een moeilijke periode is.

Geloof

Geloof in de kans op een gezinshereniging eens besloten wordt ervoor te gaan. Jongeren bleken hier belang aan te hechten en energie uit te putten. Ze gaven aan meer moed te hebben voor het opnemen van verantwoordelijkheden, als er ook geloofd werd in het werk dat ze verzetten en de moeite die ze deden. Ze gaven aan nood te hebben aan iemand die voor de volle 100% achter hun beslissing staat, zonder onrealistisch te zijn.

Geld

Stel samen met de jongere een financieel plan op. Op die manier hebben jongeren een beter zicht op de te maken kosten. Tracing heeft als tegemoetkoming naar de jongeren toe een brochure opgesteld met onder andere een eerste aanzet voor het maken van een financiële planning.

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

Tracing, een toekomstperspectief?

Interview

Het eerste gesprek op Tracing zou volgens voogden doorslaggevend zijn. Voor de jongere moet dit aanvoelen als een aangenaam en vertrouwd gesprek. Voogden beaamden dat dit nu reeds het geval is, maar benadrukten het belang hiervan. Op die manier onderscheidt dit gesprek/interview zich van de interviews in het kader van het verkrijgen van verblijfspapieren. Deze interviews worden vaak als bedreigend ervaren door de jongere. Het gaat hier dus over een gevoelsmatig, maar daarom niet onbelangrijk verschil.

Opvolging

De jongeren bleken tijdens het project baat te hebben bij de extra ondersteuning, die geboden werd. Het vragen naar een update in hun dossier zorgde ervoor dat jongeren Tracing als meer betrokken ervoeren. Jongeren die actief bezig waren met het dossier, hadden meer vertrouwen in onze werking en namen nadien frequenter actief contact op. Jongeren die niet actief betrokken waren bij hun procedure werden op die manier getriggerd om toch bepaalde dingen na te gaan bij hun familie. Het zou een stap vooruit zijn, moest deze aanpak doorgetrokken worden naar de toekomst.

Stap voor stap

Het is voor de jongere van belang een zeer duidelijk beeld te krijgen van zijn aandeel in het hele gebeuren. Wat wordt er van hem verwacht? Jongeren gaven aan nood te hebben aan een stappenplan. Tracing is op deze vragen ingegaan door het ontwikkelen van een brochure, die de jongeren op weg dient te helpen met de procedure. Deze brochure is te vinden als bijlage.

En dan dit nog...

Nazorg

De jongere zou informatie moeten krijgen bij een positieve beslissing over wat er precies zal gebeuren, nadat zijn of haar familie in België is. Op dit moment is er immers geen enkele vorm van nazorg en is er ook geen enkele organisatie, die een antwoord kan bieden op al hun vragen. Zelfs doorverwijzen naar bevoegde diensten en instanties loopt stroef. Toch is deze vraag zeer courant. Met het oog op een goede start naar inburgering toe, zou de familie beroep moeten kunnen doen op een centrale persoon die het hulpverleningsaanbod filtert en vervolgens coördineert voor het gezin.

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

Financiële ondersteuning van de jongeren

Zoals eerder aangehaald bevinden NBMV die een gezinshereniging opstarten zich in een precare situatie. Het is een periode waarin ze stilaan worden losgelaten, waarin ze hun speciale beschermingsstatuut vanwege hun leeftijd kwijtspelen. Ze moeten op zoek naar een huis, moeten naar school, ze moeten eerdere opvangstructuren verlaten, verliezen daardoor vaak hun netwerk... Tegelijkertijd wordt er van hen verwacht dat ze opdraaien voor de financiële kosten van de gezinshereniging (het betalen van de visumaanvraag, het onderhouden van hun familie gedurende de vele reizen, eventueel een advocaat, de vliegtuigtickets, het opvangen van de eerste maanden nadat de familie is aangekomen, enzovoort). Er doen zich grote en drastische veranderingen voor op dat ene moment. Geld verdienen maakt het voor hen enkel moeilijker, bijna niet te regelen. Jongeren zouden beroep moeten kunnen doen op een organisatie die renteloze leningen aanbiedt. Veel voogden vinden de procedure niet realistisch en haalbaar. Een financiële tussenkomst zou dit volgens hen kunnen veranderen.

Psychologische ondersteuning van de jongere

Het krijgen van psychosociale begeleiding is in theorie een vanzelfsprekendheid, maar niet in de praktijk. Alle jongeren gaven aan het soms lastig te hebben om met momenten enorm veel stress te ervaren en de pedalen soms kwijt te zijn. Ze stelden allemaal openlijk de vraag of er geen uitgebreidere psychosociale hulpverlening opgezet kan worden, specifiek voor jongeren als zij. Men gaat er te vaak vanuit dat deze jongeren elders terecht kunnen in hun netwerk. Helaas hebben ze dat niet altijd. Wel lijken ze zichzelf goed te kunnen handhaven, maar we vergeten soms dat deze jongeren geleerd hebben zich zo op te stellen.

Duidelijkheid scheppen

Alle deelnemers gaven op hun manier aan dat de hulpverlening rond NBMV op dit moment zeer rommelig is. Er is geen duidelijkheid over de mandaten van alle verschillende hulpverleners, waardoor men elkaar vaak voor de voeten loopt of waardoor taken onaangeroerd blijven omdat men denkt dat het een ander zijn verantwoordelijkheid betreft. Jongeren gaan informatie 'shoppen' en krijgen niet altijd dezelfde informatie of dezelfde boodschappen. Dit maakt het moeilijker voor de jongere, maar ook voor zijn/haar begeleiding. Eén lijn trekken is niet eenvoudig als de jongere gelooft dat er ook andere wegen zijn op basis van (foutieve of gedateerde) informatie.

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

Nawoord

NBMV zijn kwetsbaar, maar tegelijkertijd zeer veerkrachtig en zelfredzaam. De situatie waarin zij zich bevinden, is vaak al zo hectisch dat we soms vergeten dat elk bijkomend aspect, elke nieuwe procedure niet gezien mag worden als een evidentie. Wanneer een jongere een gezinshereniging opstart is dit niet het enige dat er op dat moment gaande is in het leven van de NBMV.

De verantwoordelijkheid die jongeren dragen is niet te onderschatten. De verwachtingen zijn vaak hooggespannen. Zowel bij de familie, die hoopt dat hun zoon of dochter hen een beter leven kan schenken, als bij de jongere, die hoopt dat de mensen in België hem zullen helpen om zijn familie weer samen te brengen.

Meermaals vullen hun ogen zich met wanhoop als je uitlegt hoeveel geld ze zullen moeten neerleggen. 'En nee, niemand kan jou daarbij helpen.' Meermaals is de teleurstelling op hun gezicht af te lezen als je hen verteld hoe lang het kan duren. Meermaals knakt hun stem tijdens een uitleg aan de telefoon als blijkt dat het toch nog niet voorbij is, na maanden bloed, zweet en tranen. Een DNA-test, heb je nog een paar honderd euro en een maand of drie?

Procedures blijven procedures, er zijn wetten en regelingen die gerespecteerd moeten worden. Maar daarnaast is er het welzijn van kwetsbare jongeren en het humanitaire aspect van uiteen getrokken vluchtelingengezinnen. De aanbevelingen hierboven zijn ideeën, geopperd door mensen die dagdagelijks met bovenstaande problemen en moeilijkheden in aanraking komen.

"Ik was blij. Het is een saai leven, zonder familie. Ik was blij dat mijn familie naar hier kon komen." – Afghaanse jongen (18)

Rode Kruis
Vlaanderen

helpt
helpen

Literatuurlijst

Beys, M. (2009). De bescherming van de niet begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV): Overzicht van het wettelijke kader en praktische ervaringen. Deel 2: duurzame oplossing en de rol van de voogd.

Dawoud, S. (2014). Gezinshereniging in België: kan men het bos nog door de bomen zien? T.Vreemd. 2014(3) 286-320

Scottish refugee council (2011). Refugee family reunion and unaccompanied minors. Policy briefing.

UNHCR & Council of Europe (2014). Unaccompanied and separated asylum-seeking and refugee children turning eighteen: What to celebrate? 1-78

UNHCR & Unicef (2014). Safe & Sound: What state can do to ensure respect for the best interests of unaccompanied and separated children in Europe. 1-56

UNHCR (1983). Guidelines on reunification of refugee families.

UNHCR (1997). Guidelines on policies and procedures in dealing with unaccompanied children seeking asylum. 1-21

Transparency International (2015). Corruption Perceptions Index 2014
(<http://www.transparency.org/cpi2014/results>), geraadpleegd op 30/11/2015

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP VOOR
DE OPVANG VAN ASIELZOEKERS